

KOLS og FORVERRINGER

Lungedagene 2024
Geir Einar Sjaastad

Fastlege Holter Legekontor, Nannestad

Norsk forening for allmennmedisins
faggruppe for astma og kols

Conflicts of interests

Foredrag for GSK, Meda, Mundipharma, Novartis og Sandoz

Definisjon kolsforverring

Gold 2018:

Akutt forverring av pasientens vanlige respiratoriske symptomer som medfører endring i den medisinske behandlingen eller sykehusinnleggelse

Definisjon kolsforverring

Kolsveileder 2012:

En forverring (eksaserbasjon) er økning av tungpusthet, hoste, oppspytt med eller uten farve og/eller andre symptomer fra øvre (tett nese, snue, nesekresjon) og nedre luftveier (pip i brystet) hos en person med kols. Symptomene øker ofte i løpet av få dager og er mer uttalt enn den daglige symptomvariasjon ved sykdommen.

Definisjon kolsforverring

kols veileder 2012:

Kolsforverring er hendelser med økte luftveisplager utover vanlig dag-til-dag-variasjon. I formelle definisjoner utgjøres økte luftveisplager av enten to hovedsymptomer eller ett hovedsymptom og ett bisymptom i minst 2 påfølgende dager.

- Hovedsymptomer: økt tungpust, økt oppspytt eller endret farge på oppspytt.
- Bisymptomer: økt hoste, sår hals, nesesekresjon eller pipelyder fra brystet.

Definisjon kolsforverring

Forenklet:

En akutt hendelse i det naturlige sykeforløpet

karakterisert av endring i tungpust, hoste og ekspektorat

ut over dag-til-dag variasjonen

kolsforverring forekomst:

Sykehusinnleggelser: 11000 i 2015

Gjennomsnitt 1,6 innleggelser/pas/år

Reinnleggelse innen 30 dager:

kolsforverring forekomst:

Sykehusinnleggelser: 11000 i 2015

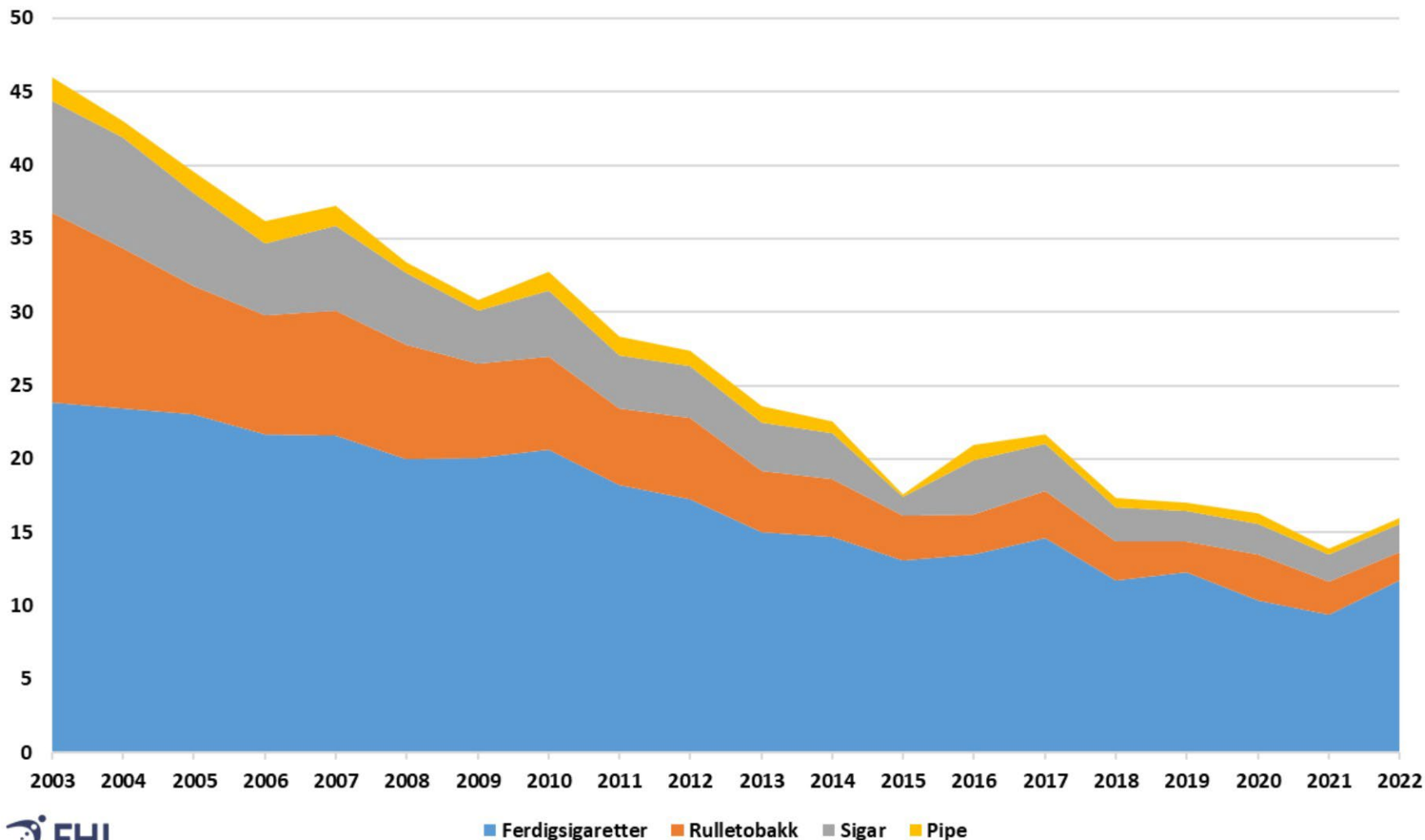
Gjennomsnitt 1,6 innleggelser/pas/år

Reinnleggelse innen 30 dager 2019: 30,2% !

84000 fikk legemiddel for kols i 2014

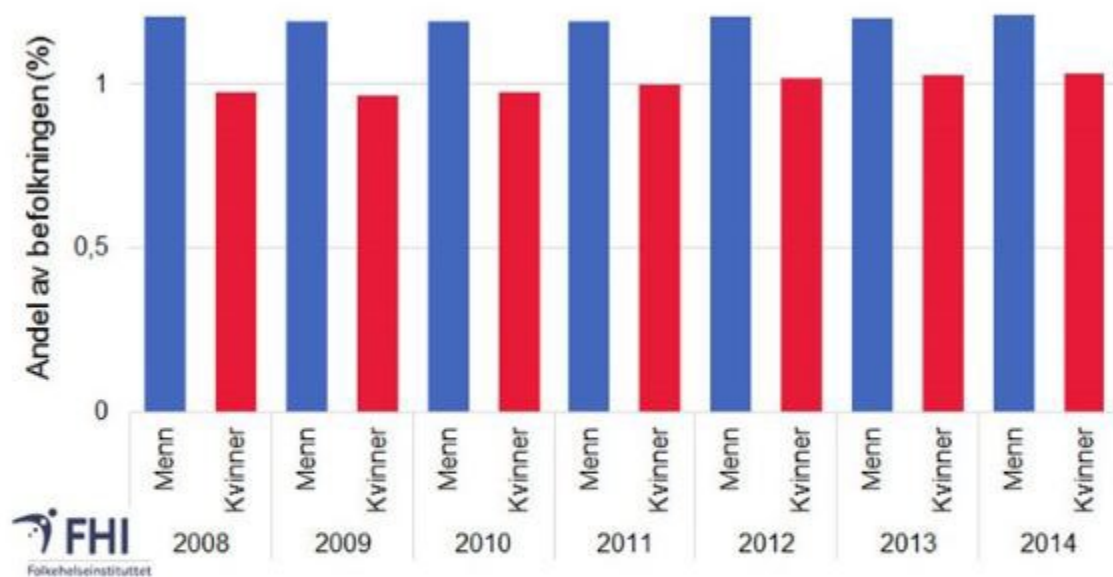
150 000(?) har kols

kolsforverring forekomst:

Figur 13: Kumulativ prosentandel som bruker ulike røyketobakksprodukter daglig eller av-og-til i befolkningen fra 2003 til 2022 (multipel respons) Kilde: Folkehelseinstituttet, Statistisk sentralbyrå

kolsforverring forekomst:

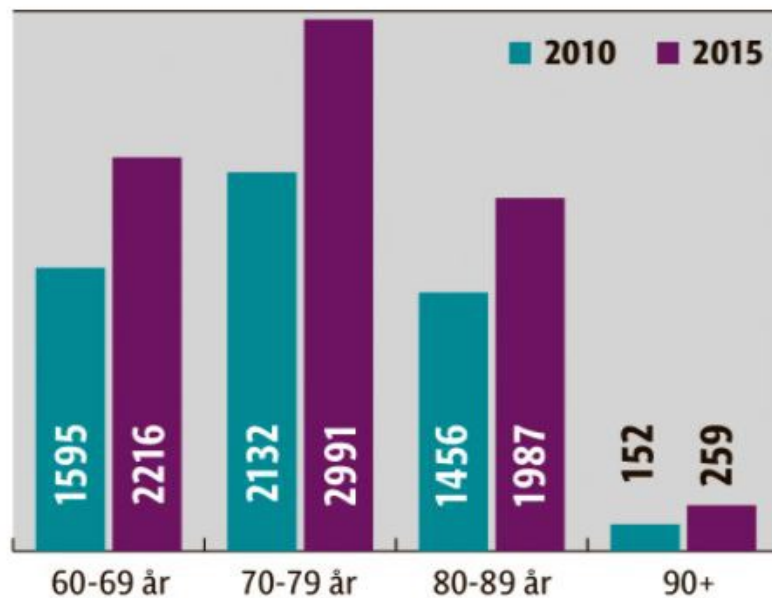
Figur 2. Andel av kvinner og menn i befolkningen som har konsultert både primær- og spesialisthelsetjenesten for kols i perioden 2008-2014.

Datakilder: NPR, KUHR.

kolsforverring forekomst:

Sykehusinnleggelser for kols med akutt nedre luftveisinfeksjon eller akutt uspesifikk forverring

kolsforverring

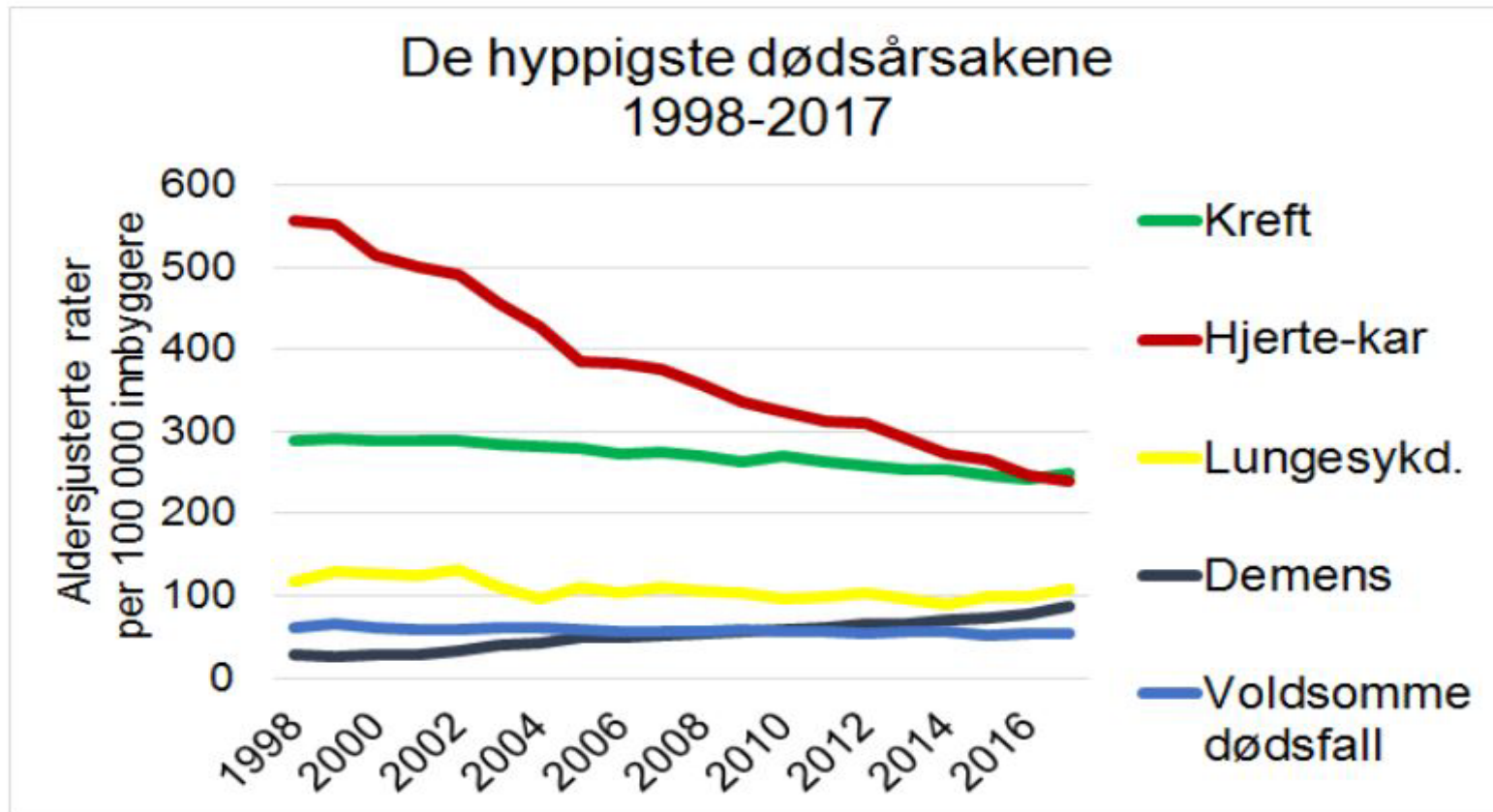

Diagram: FHI.

Figur 1. Dødelighet i perioden 1998-2017, begge kjønn samlet. Antall dødsfall per 100 000 innbyggere, aldersjusterte rater. Figur: Dødsårsaksregisteret, Folkehelseinstituttet.

kolsforverring

DAGENS
Medisin

DM Debatt DM Arena Stilling ledig DM +

Min side

DØDELIG: Nye tall viser at seks prosent av alle dødsfall i Danmark i 2021 skyldes KOLS. Foto: Illustrasjonsfoto/ RUSLAN GUZOV

Kols er den hyppigste dødsårsaken i Danmark

For første gang noensinne er Kols den sykdommen som forårsaker flest dødsfall i Danmark.

NTB

PUBLISERT Tirsdag 31. oktober 2023 - 12:04 SIST OPPDATERT Onsdag 01. november 2023 - 09:07

Det er den danske Lungeforeningen som har hentet tall fra dødsfallregisteret og funnet ut at 3.570 dansker døde av lungesykdommen Kols i 2021.

Det betyr at seks prosent av alle dødsfall i Danmark dette året skyldtes Kols, og at det hver dag dør ti personer av sykdommen.

Ifølge eksperter skyldes minst 85 prosent av tilfellene røyking, og de typiske symptomene er pusteproblemer, hoste og piping når man trekker pusten.

Det antas at om lag 400.000 dansker lider av kols, men kun halvparten har fått diagnosen.

kolsforverring i praksis:

Kontakter fastlege på telefon 45%

Innlegges fra legevakt 40%

Fastlegene forsøker oftere å behandle utenfor sykehus

kolsforverring i praksis:

Mye skam

Lav status

kolsforverring

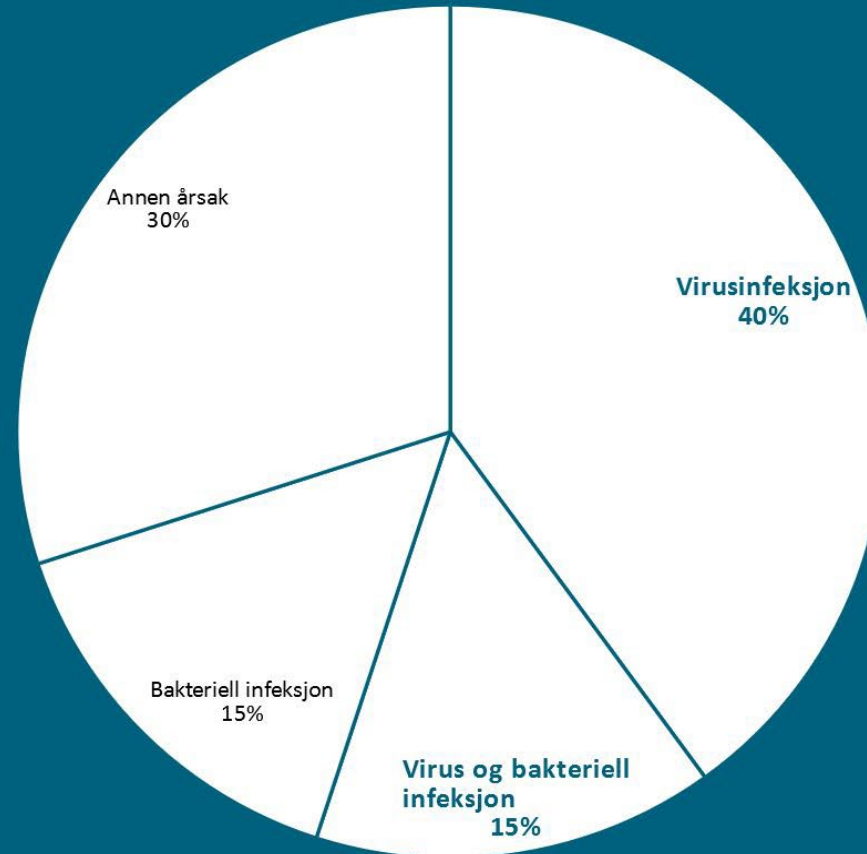
Klinisk undersøkelse:

- Wheezing/pustelyder
- Funksjons- og taledyspnoe
- Økt puls og resp.frekvens
- Redusert resp.lyder, knatrelyder
- Redusert saO₂
- Aksessorisk resp.muskulatur og stilling

kolsforverring

Årsaker til KOLS-forverring

kolsforverring

Differentialdiagnoser:

- Bakteriell/Viral pneumoni
- Hjertesvikt
- Lungeemboli

kolsforverring

Differentialdiagnoser:

- Bakteriell/Viral pneumoni (feber, sykdomsfølelse, slim) CRP? 40?
- Hjertesvikt (kjent fra tidligere? EKG)
- Lungeemboli (akutt, KUN tungpust, smerter, DVT og kreft)

kolsforverring

Differentialdiagnoser:

- Bakteriell/Viral pneumoni (feber, sykdomsfølelse, slim) CRP? 40?
- Hjertesvikt (kjent fra tidligere? EKG)
- Lungeemboli (akutt, KUN tungpust, smerter, DVT og kreft)

Obduksjon ved dødsfall ved kolsinnleggelse: alle disse vanligere enn kols, Multimorbiditet

kolsforverring

Utløsende årsaker:

- Bakteriell pneumoni
- Viral luftveisinfeksjon
- Luftforurensning/eksponering
- Non-adherence

NB Ofte ikke diagnostisert!

kolsforverring

Aktuell behandling:

Forebygging med vaksine(r)

Prednisolon? (tungpust, slimmengde)

Antibiotika? (tungpust, slimmengde, **slimfarge og CRP**)

Forstøver?

Innleggelse? (resp.svikt, tidligere alvorlig forverring, cynaose og forvirring)

Oksygen? Sikt på 90%

Egenbehandling, skal/kan pasienten styre selv?

kolsforverring

Medikamentell behandling		
Mild forverring:	Lett symptomøkning:	Økt SABA (eventuelt SAMA) gjerne spray med kammer
Moderat Forverring:	Betydelig økning i symptomer:	Prednisolon kur: - 30 mg/døgn i 5 dager Ved tegn på bakteriell infeksjon som; - feber, økt tungpust, økt volum og purulens av oppspytt eller CRP > 40 mg/l: Gi antibiotika; - Amoksisillin 750 mg x 3 i 5 dager eller ved penicillinallergi; - Doksycyklin 100 mg x 1 i 5 dager (dobbel dose 1 dag)
Alvorlig Forverring:	Betydelig økning i symptomer med behov for innleggelse i sykehus:	Vurder innleggelse ved: <ul style="list-style-type: none">- Mistanke om respirasjonssvikt<ul style="list-style-type: none">- SpO2 < 92 %- Somnolens- Leppecyanose- Tidligere alvorlige forverringer med respiratorbehandling- Manglende bedring av bronkodilaterende behandling- Alvorlige symptomer:<ul style="list-style-type: none">- forverring av tungpust i hvile- cyanose- perifere ødemer- forvirring- Alvorlig komorbide tilstander- Vanskelig hjemmesituasjon og/eller lang vei til sykehus. Vurder oksygenbehandling under transport

Husk: Oppfølging 4 uker etter forverring hos fastlege, dersom innlagt på sykehus med respirasjonssvikt kontroll på sykehuspoliklinikk.

kolsforverring

Egenbehandling med prednisolon og antibiotika?

- I det hele tatt?
- Hvis ja, til hvem?

8.2 Egenbehandling

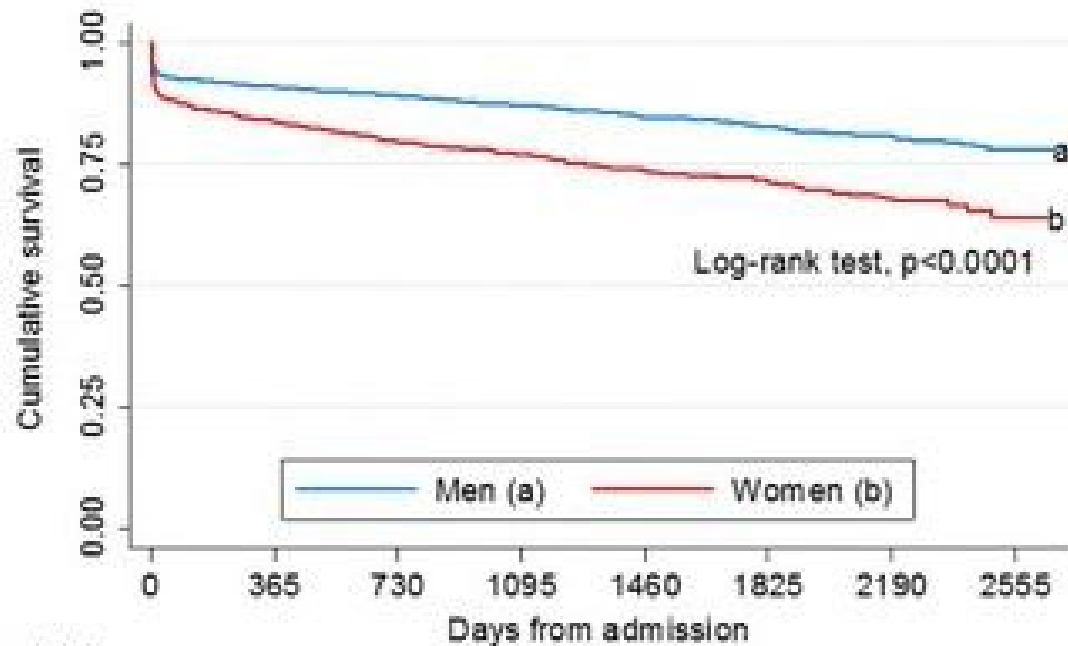
Pasienter som har mottatt strukturert opplæring kan selv komme raskt i gang med egenbehandling ved en akutt forverring.

Ved dårlig effekt av behandlingstiltakene hjemme må pasienten kontakte lege.

Egenbehandling ved forverring krever at pasienten har erfaring fra tidligere episoder og at det er gitt adekvat opplæring.

Pasienter med kolsforverring bør få øyeblikkelig hjelp-time hos fastlegen.

kolsforverring

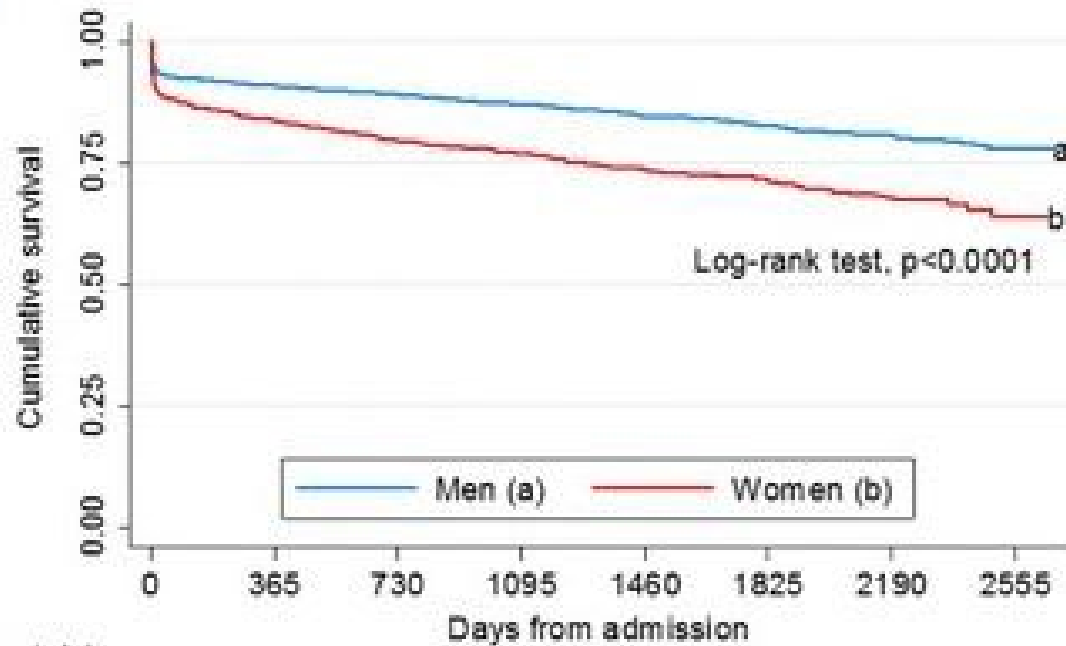
Number at risk

Men	3685	3324	2695	2169	1623	1060	577	65
Women	1214	1016	806	613	444	295	152	15

kolsforverring

STEMI

Number at risk

Men	3685	3324	2695	2169	1623	1060	577	65
Women	1214	1016	806	613	444	295	152	15

kolsforverring

Dovepress

open access to scientific and medical research

International Journal of
Chronic Obstructive Pulmonary Disease

Dove Medical Press

This Article

Subscribe

Submit a Manuscript

Search

Follow

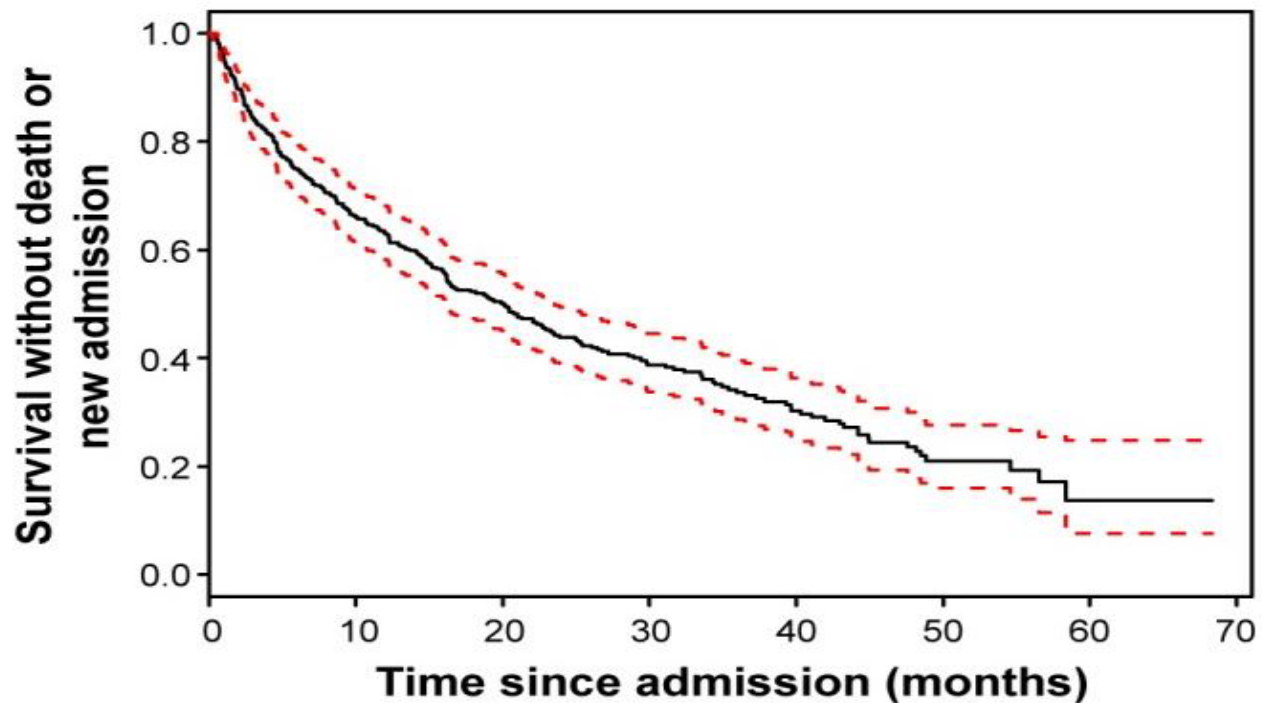
[Int J Chron Obstruct Pulmon Dis. 2017; 12: 467–475.](#)

PMCID: [PMC5293360](#)

Figure 1

Published online 2017 Jan 31. doi: [10.2147/COPD.S122382](#)

PMID: [28203070](#)

Kaplan–Meier curve of survival without death or new readmission (primary outcome) in patients with an exacerbation of COPD.

Note: 95%CI is in dashed lines.

Abbreviation: CI, confidence interval.

kolsforverring

Dovepress

open access to scientific and medical research

International Journal of
Chronic Obstructive Pulmonary Disease

Dove Medical Press

This Article

Suscribe

Submit a Manuscript

Search

Follow

PMC full text: [Int J Chron Obstruct Pulmon Dis. 2017; 12: 467–475.](#)

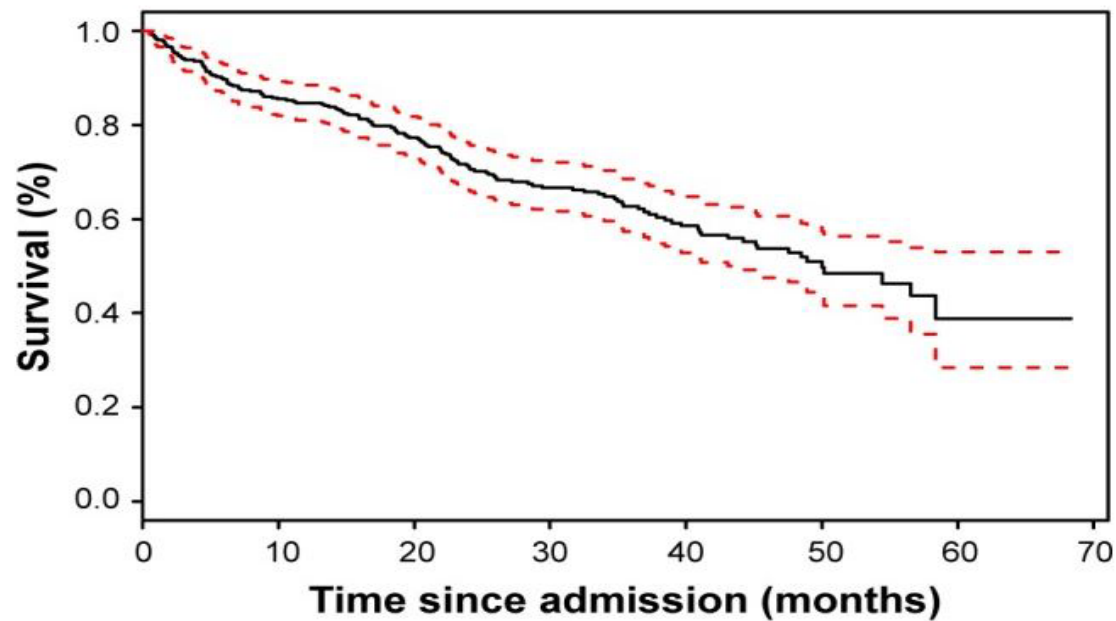
Published online 2017 Jan 31. doi: [10.2147/COPD.S122382](#)

▶ Copyright/License

[Request permission to reuse](#)

<< Prev Figure 2 Next >>

Figure 2

Kaplan–Meier curve of survival for COPD patients after acute exacerbation after 1 year.

Note: 95%CI is in dashed lines.

Abbreviation: CI, confidence interval.

kolsforverring

Vanlig

Farlig

Skal behandles

Med alle aktuelle midler

OG følges opp!

kolsforverring

Kvinne født 1948

Røkt 10-20/d fra 1968

Sluttet å røyke 2006

FEV1:

2003: 2,13 (85% av forventet)
(FEV1/FVC 0,64) (55 år)

2007: 1,42 (59% av forventet)
(FEV1/FVC 0,59) (59 år)

2013: 1,27 (57% av forventet)
(FEV1/FVC 0,53) (65 år)

kolsforverring

Kvinne født 1948

Røkt 10-20/d fra 1968

Sluttet å røyke 2006

Årlig fall med røyk: $0,71/4=0,18$

Årlig fall uten røyk: $0,15/6=0,025$

$1,27-0,5=0,77$ (0,5 livsnødvendig)

$0,77/0,18=4,3$

$0,77/0,025=30,8$

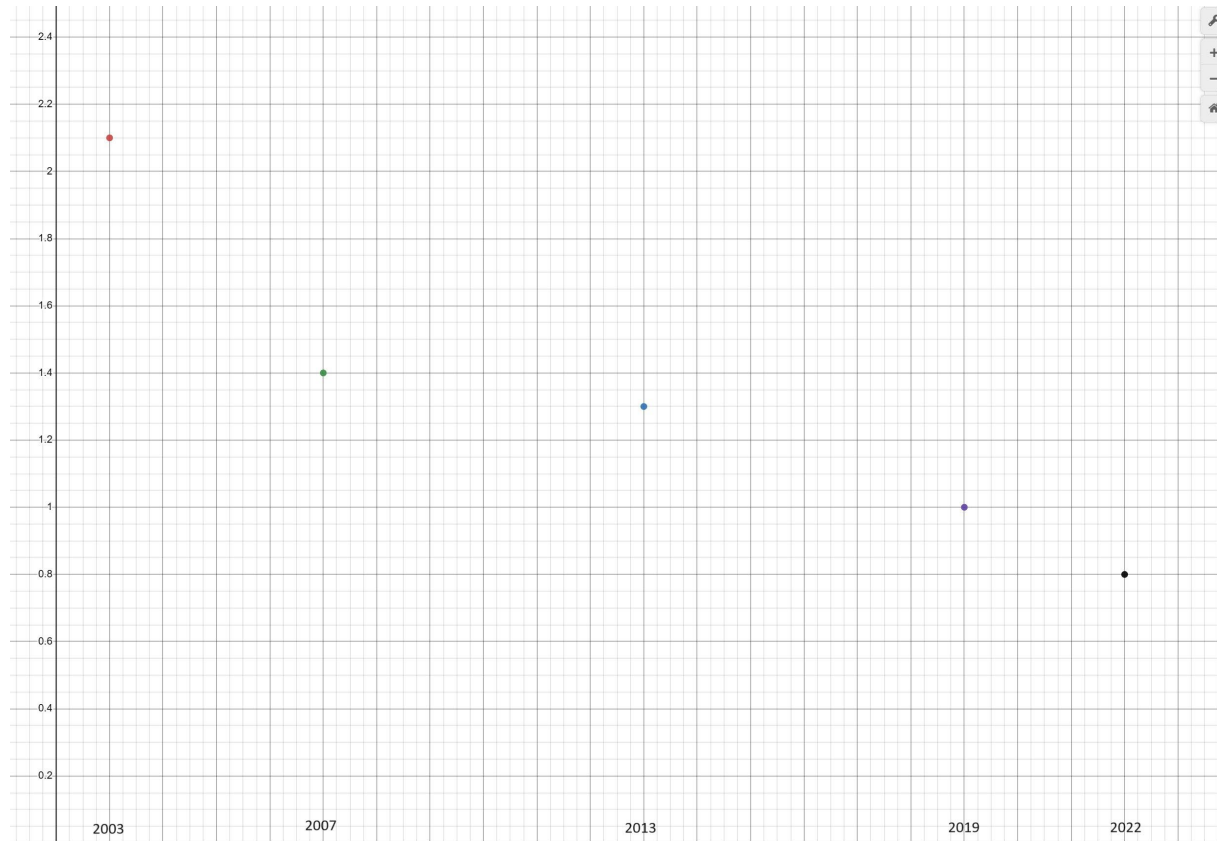
FEV1:

2003: 2,13 (85% av forventet)
(FEV1/FVC 0,64) (55 år)

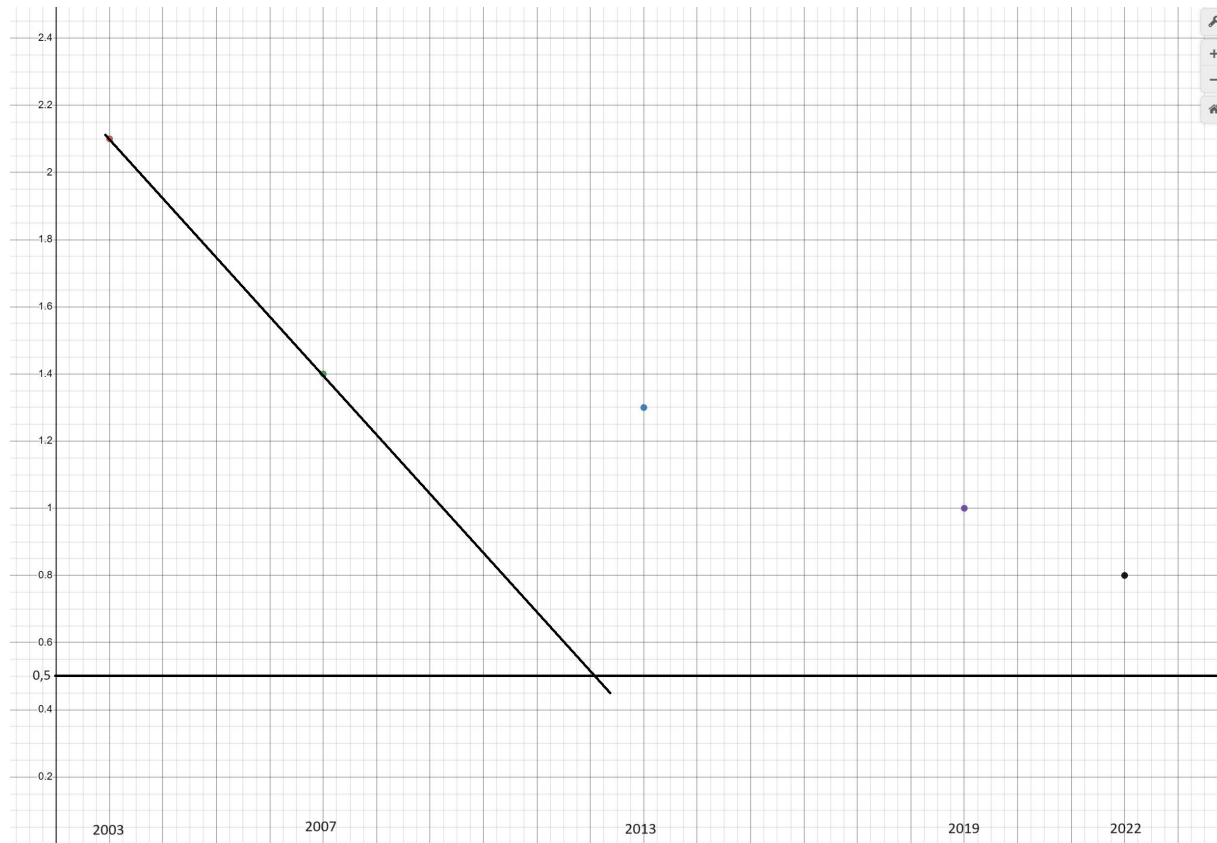
2007: 1,42 (59% av forventet)
(FEV1/FVC 0,59) (59 år)

2013: 1,27 (57% av forventet)
(FEV1/FVC 0,53) (65 år)

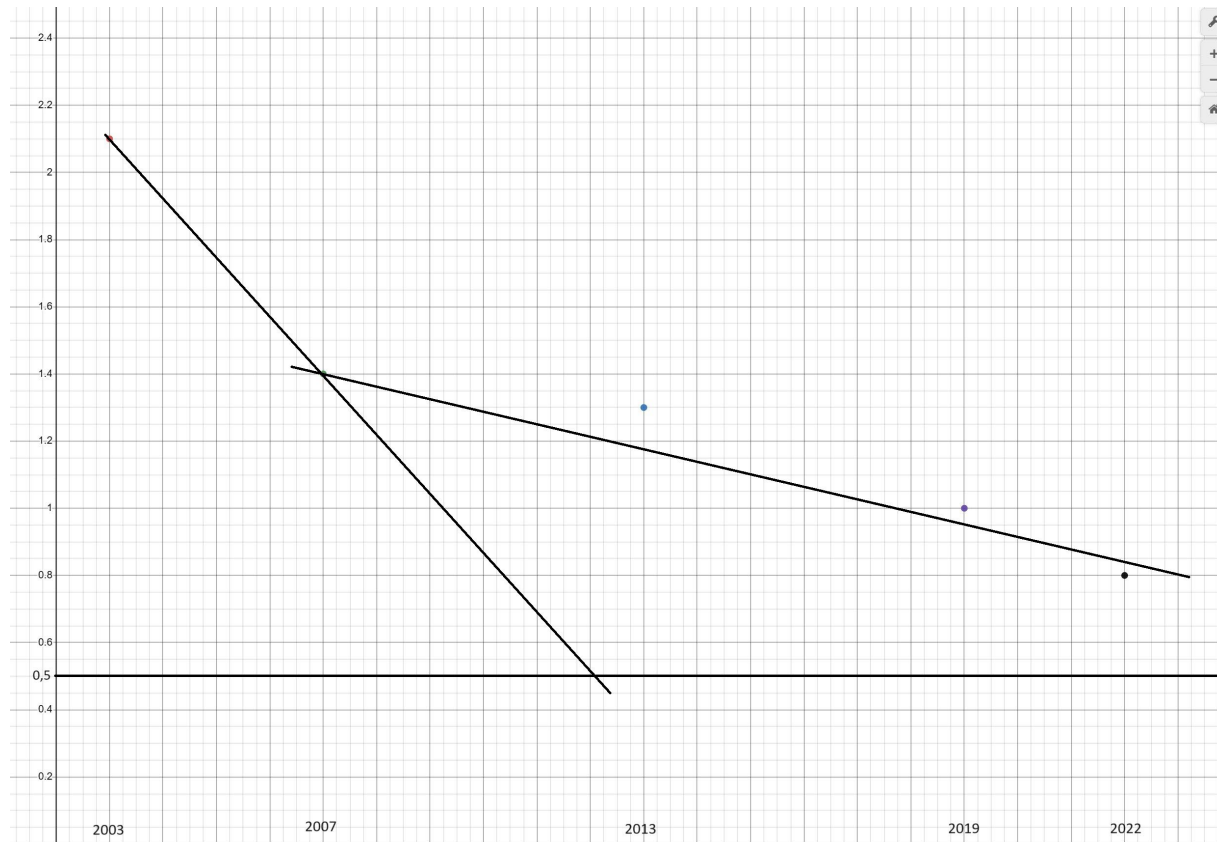
kolsforverring

kolsforverring

kolsforverring

Pensjonist 2015

